

ДОШКІЛЬНА ОСВІТА

 <https://doi.org/10.31651/2524-2660-2023-3-140-146>

 <https://orcid.org/0000-0002-9187-6301>

ШКЛЯЄВА Гаїна Олександрівна

кандидатка педагогічних наук, доцентка,
доцентка катедри педагогіки, психології та дошкільної освіти,
Обласний коледж «Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія імені А.С. Макаренка»
e-mail: galinashklyeva5016@gmail.com

 <https://orcid.org/0000-0002-5606-1713>

ЯЦЕНКО Тетяна Володимирівна

кандидатка психологічних наук, доцентка катедри педагогіки, психології та дошкільної освіти,
Обласний коледж «Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія імені А.С. Макаренка»
e-mail: ya.tanya@i.ua

УДК 373.2.091.113:005.963(477)(045)

**РОЗВИТОК ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ ДОШКІЛЬНИКА:
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНИЙ ПІДХІД**

Розглянуто питання щодо важливості виховання креативної та творчої особистості, які обумовлюють тенденції розвитку сучасного суспільства та підтверджують унікальність і неповторність кожної особистості. Автори наголошують на необхідності розвитку творчої особистості, яка спроможна креативно мислити, самостійно орієнтуватися в ситуації вибору та приймати відповідальні рішення.

Схарактеризовано розвиток творчих здібностей особистості, що передбачає створення перспективного і нового. Підкреслено важливість особистісно-орієнтованого підходу, який спрямовує формування унікальної особистості з високорозвиненим творчим потенціалом.

Проаналізовано теоретичні аспекти та концептуальні положення формування творчої особистості дошкільника. Наголошено на доцільності використання педагогічного аспекту вивчення проблеми розвитку творчих здібностей особистості, що полягає у виявленні специфіки впливу виховних засобів на розвиток творчих здібностей дитини.

Підкреслено важливість музичних занять як форми педагогічного впливу на особистість дитини, розвитку її творчих здібностей і креативності.

Ключові слова: *творчі здібності особистості; розвиток дитини дошкільного віку; інтегративні властивості особистості; природні задатки дитини; самореалізація дошкільника; музичне заняття; музична творчість.*

Актуальність проблеми розвитку творчих здібностей дітей дошкільного віку обумовлюється особистісно-орієнтованим підходом до розвитку та формування всебічно розвиненої особистості, з огляду на вищезазначене, об'єктом нашого дослідження виступає сам процес розвитку зазначених здібностей на музичних заняттях.

Підтвердження актуальності досліджуваної проблеми знаходимо в нормативно-

законодавчих документах, що регламентують діяльність закладів дошкільної освіти. У Національній стратегії розвитку освіти України на 2012–2021 роки, Законі України «Про дошкільну освіту», «Базовому компоненті дошкільної освіти» наголошується на ідеї розвитку творчої особистості, забезпечення гармонійного розвитку творчих нахилів, задатків, здібностей кожної дитини [1].

Перехід дошкільної освіти до виховання творчої індивідуальності, креативних технологій розвитку творчих здібностей кожної дитини націлює педагогів на підтримку допитливості, креативності, ініціативності та самостійності дитини дошкільного віку.

Концептуальні положення формування творчої особистості сформульовані у працях видатних педагогів: В. Сухомлинського, К. Ушинського, А. Макаренка [2].

Різні аспекти розвитку творчих здібностей особистості досліджували відомі філософи, психологи, педагоги (Г. Альтшуллер, Л. Виготський, В. Загвязинський, І. Зязюн, В. Кан-Калік, В. Моляко, К. Рождерс та ін.). Вплив природного середовища на розвиток творчої особистості довели відомі науковці: Я.-А. Коменський, Й. Песталоцці, С. Русова, В. Сухомлинський, К. Ушинський.

На думку В. Кузьменко, творчість передбачає наявність у особистості здібностей, мотивів, знань, і умінь, завдяки яким створюється продукт, що вирізняється новизною, оригінальністю та унікальністю [3].

Розвитку творчих здібностей особистості присвячені роботи відомих вчених-науковців. Психологічні аспекти розвитку творчого потенціалу особистості досліджували Л. Виготський, В. Крутецький, Г. Кос-

тук, Я. Пономарьов. У працях видатних психологів ґрунтовно досліджені умови розвитку та формування творчого потенціалу особистості. Психічні процеси розвитку пов'язані з розвитком творчого мислення, індивідуальними особливостями людини. Я. Пономарьов розглядає творчість як механізм розвитку психіки. Психологія творчості досліджує питання психічних закономірностей і механізмів творчого процесу [4].

Засновник школи діалогу культур В. Біблер досліджував розвиток творчості у взаємозв'язку з розвитком мислення. Загальні та спеціальні здібності особистості фундаментально досліджували у своїх працях В. Моляко, С. Рубінштейн, В. Крутецький та ін. [2].

Педагогічний аспект вивчення проблеми розвитку творчих здібностей особистості полягає у виявленні специфіки впливу виховних засобів на розвиток творчих здібностей. Фундаментальні дослідження сучасних вчених доводять ідею цінності творчих здібностей особистості крізь призму формування цілісної всебічно розвиненої особистості. Основним показником розвитку особистості науковці визначають духовну культуру особистості та пов'язують її з розвитком творчих здібностей (І. Бех, А. Богуш).

Вчені довели, що дошкільний вік є сенситивним у розвитку творчого потенціалу особистості. Творчий розвиток дошкільників досліджували І. Карабаєва, О. Кульчицька, С. Ладивір та ін. А. Виготський ґрунтовно дослідив розвиток уяви як основного компоненту творчих здібностей особистості. Вчений довід, що творчі здібності посідають важливе місце у системі здібностей людини.

Аналіз наукових джерел дозволив уточнити сутність поняття творчі здібності. Творчі здібності вчені визначають як здібності привносити нове у відоме, висувати оригінальні ідеї в умовах вирішення нових проблем, усвідомлювати недоліки, суперечності, формувати гіпотези. Критеріями творчого мислення виступають оригінальність, фантастичність, унікальність, неординарність, новизна. О. Музика відокремлює швидкість і оригінальність, унікальність і фантастичність, прагнення до інтелектуальної новизни як головні критерії визначення творчого мислення особистості [5].

Результати вивчення наукової літератури довели, що творчі здібності є основою творчої діяльності особистості. Філософська наука тлумачить творчі здібності як індивідуальні характеристики особистості, її особливості щодо мислення, уяви, фантазії.

Творчі здібності виступають основою успішного виконання творчої діяльності, творчого підходу до розв'язання нового завдання. Творчі здібності є суб'єктивною характеристикою і ніяк не впливають на наявні знання, уміння та навички особистості. Будучи внутрішніми психологічними регуляторами діяльності, творчі здібності виявляються у швидкості оволодіння конкретними видами діяльності [6].

Теоретичне дослідження дозволило визначити, що у психології здібності визначаються як «індивідуально-психологічні особливості людини, що виявляються в діяльності і є умовою її успішного виконання. Від здібностей залежить успішність здобування знань, умінь і навичок». Творчі здібності можна визначити як «стійкі індивідуальні психічні властивості людини, які є необхідною внутрішньою умовою її успішної діяльності» [7].

У цьому контексті зазначимо, що психологи визначають творчі здібності як інтегративну властивість особистості, що складається з компонентів: мотиваційного, когнітивного, емоційно-вольового, комунікативного та рефлексивного. К. Платонов, С. Рубінштейн, Б. Теплов розглядають творчі здібності як когнітивний феномен особистості. Спадковість та оточуюче середовище є головними чинниками, що обумовлюють розвиток творчих здібностей особистості. Цей погляд підтримують сучасні науковці-дослідники розвитку творчих здібностей особистості [8].

Виходячи з того, що творчі здібності пов'язані з пам'яттю, уявою, мисленням, сприйняттям, творчі здібності можна розвивати на основі задатків, інтелектуальних і розумових можливостей особистості. Саморегуляція та розумова активність стають першоосновою розвитку здібностей до творчої діяльності особистості. У процесі цілеспрямованого виховання і навчання на основі задатків розвиваються творчі здібності особистості [7].

У контексті нашого дослідження важливою є думка А. Виготського. Вчений зазначає, що творчість притаманна кожній дитині і розвиток самостійного творчого мислення є результатом здатності до самовираження у творчій діяльності. Видатний психолог вказує, що «найвищий вияв творчості і досі доступний лише небагатьом обраним геніям людства, але в буденному житті, що оточує нас, творчість є необхідною умовою існування, і все, що виходить за межі рутини і в ньому міститься щось нове, зобов'язане своїм походженням творчому процесу людини» [9].

Аналіз педагогічних досліджень з проблем розвитку творчих здібностей особис-

тості засвідчив, що творчий розвиток дошкільника безпосередньо пов'язаний із розвиваючим навчанням і вихованням дитини. Проблеми дитячої обдарованості та її ранньої діагностики досліджували Л. Руденко, Н. Слюсаренко, М. Титаренко, О. Кульчицька, В. Котирло та ін. [10].

У працях Н. Ветлугіної розвиток творчих здібностей особистості розглядається крізь художньо-естетичне виховання дитини. Вчена наголошує на важливості естетичного виховання і розвитку творчих здібностей дитини, які закладені у задатках і нахилах кожної особистості. Естетичне виховання протистоїть бездуховності, жорстокості, насильству, воно пробуджує внутрішні найкращі почуття і бажання самовираження [11].

Видатний вітчизняний педагог Василь Сухомлинський приділяв значну увагу розвитку творчого потенціалу дитини як особистості. Наголошуючи на важливості розвитку творчих здібностей дитини, педагог спирається на емоційні переживання та індивідуальну своєрідність дитини. В. Сухомлинський доводив, що формування творчої особистості неможливе без індивідуального підходу до дитини, індивідуальність якої розглядається як неповторний світ почуттів, інтересів, думок, бажань, переконань. Індивідуальність дитини розкривається в діяльності, що продукує становлення духовної особистості, повноту життя ті щастя [4].

Вагомий внесок у вітчизняну науку зробив видатний педагог Костянтин Ушинський. Вчений наголошував на єдності потенційних задатків, потреб, ціннісних орієнтацій особистості та індивідуальної творчої діяльності людини. К. Ушинський підкреслював необхідність створення педагогічних умов розвитку творчих здібностей дитини, шукав засоби виховного впливу у „природі людини”, індивідуальному підході до виховання та навчання особистості [5].

Отже, аналіз наукових джерел довів, що вчені по-різному розуміють поняття творчих здібностей особистості, проте, нам вдалося знайти єдині характеристики та особливості досліджуваного феномена. Об'єднуючим і важливим для нас є те, що розвиток творчих здібностей особистості є керованим психолого-педагогічним процесом, який спирається на мотиви та вміння творчої діяльності. Формування творчих здібностей, на думку вчених, відбувається у дошкільному віці, який є сенситивним періодом розвитку творчих здібностей. Творчі здібності виявляються індивідуально в діяльності, світобаченні, постійному пошуку нового, ціннісно-значущого і нового.

Дошкільний вік як сенситивний період розвитку особистості створює умови і можливості формування інтелекту та творчих здібностей. Дорослі повинні зробити відповідні умови щодо творчого розвитку особистості дитини, розкриття індивідуального потенціалу творчості, пошуку самовираження власних думок і почуттів. У Базовому компоненті дошкільної освіти наголошується на важливості формування компетентності дитини у різних сферах діяльності, активної підготовки дитини до життя, самостійності, творчості, відповідальності. У нашому дослідженні визначені положення мають вирішальну роль, орієнтуючись на те, що жити нам треба у новій незалежній державі та відповідально ставитись до майбутнього.

Проаналізувавши публікації останніх років щодо проблеми розвитку творчих здібностей дітей дошкільного віку, ми дійшли висновку, що становлення особистості у закладі дошкільної освіти має забезпечувати оптимальні передумови для самореалізації дошкільника, розкриття усіх закладених природних задатків дитини, здатності до свободи, відповідальності та творчості.

Зміни у соціально-культурному, економічному та політичному житті України покликали радикальні перебудови у сфері освіти та виховання, метою сучасної освіти є формування конкурентоздатної, творчої особистості, яка здатна до самовизначення, самореалізації та самовдосконалення. Заклад дошкільної освіти має забезпечувати оптимальні передумови для самореалізації особистості дитини дошкільного віку, розкриття усіх закладених у ній природних задатків, здатності до свободи, відповідальності та творчості.

Психічні процеси дитини дошкільного віку активно змінюються та перебувають на стадії становлення. Розвивається пам'ять, мислення, уява, сприймання, почуття, що дає можливість знаходити оригінальні шляхи вирішення завдань, несподівані варіанти узагальнень і співставлень. Саме недостатність знань та досвіду спонукає дитину до нестандартного мислення та пошуку неочікуваного розв'язання ситуативного завдання. Дошкільник не володіє готовими штампами діяльності, не знає способів аналізу явищ і подій – це допомагає вільному руху думки шукати несподівані відповіді та способи розв'язання завдань.

Гра – провідний і продуктивний вид діяльності виступає основою творчого пошуку, реалізації задумів, розвитку самостійності. Через гру проходить кожна дитина, у грі реалізується творчий задум, чергуються

яскраві враження, у грі дитина живе. Предметний і природний світ є джерелом уявлень, вражень, реальним світом життя дитини. Для розвитку творчих здібностей дитини потрібні яскраві враження, уявлення, феномени сприймання дійсності, що характеризуються особливостями виникнення та трансформації. Саме у дошкільному віці у процесі пізнання з'являються нові уявлення та зразки сприймання. Так закономірності творчого пошуку підштовхують формування перцептивного досвіду, досвіду пізнання [7].

Проведене теоретичне дослідження дало можливість визначити, що питання вікових особливостей розвитку творчих здібностей дитини дошкільного віку досліджено недостатньо. Вчені не мають єдиного погляду на цю проблему дослідження. Визначаючи вік трьох-п'яти років сенситивним періодом розвитку творчих здібностей дитини, науковці наголошують на загальному розвитку творчого потенціалу дитини, який не має відношення до певної сфери людської діяльності. Спад творчої активності пов'язаний із розвитком критичності та розсудливості у свідомості дошкільника, цей період припадає на шість років.

Підлітковий та юнацький вік характеризується спеціальною обдарованістю та креативністю людини, в цей період значну роль відіграє професійний зразок, підтримка сім'ї та однолітків.

Представники іншого напрямку характеризують розвиток творчих здібностей залежно від когнітивної діяльності особистості. Подвійну природу обдарованості визначав В. Юркевич. Наївна креативність притаманна дітям трьох-шести років, потім вона зникає і з'являється культурна креативність, в якій „особистісні особливості людини особливим чином сплавляються з деякими характеристиками її пізнавальної потреби і когнітивної діяльності” [12].

О. Карпенко вважає, що найвищого рівня розвитку творчості дитина досягає у три і шість років, а чотири, п'ять років відбувається зниження рівня креативного мислення. Аналогом розвитку творчих здібностей вчені визначають розвиток творчої уяви, а також наочне моделювання та здатність до символізації [6].

Аналіз наукових джерел показав, що рівень розвитку творчих здібностей дітей дошкільного віку підвищується у три роки і знижується у шість. Це пояснюється особливостями віку дитини: з чотирьох до шести років дитина активно засвоює правила та зразки поведінки, активно соціалізується та приймає на себе суспільні ролі (рольові ігри). Тому актуальним завданням дошкільного виховання є створення емо-

ційно-сприятливих педагогічних умов розвитку творчих здібностей дитини дошкільного віку. Відповідно індивідуальним, віковим і психолого-фізіологічним особливостям, задаткам, інтересам і нахилам дитини педагог повинен забезпечувати всебічний розвиток особистості дитини.

У цьому контексті зазначимо, що на розвиток творчих здібностей дитини дошкільного віку впливає формування інтуїтивних, емоційних, емпатійних почуттів. Когнітивні процеси (розвиток мислення, інтелекту, самооцінка та свідомість), що відбуваються в дошкільному віці, формуються в процесі соціалізації та адаптації дитини до оточуючого середовища.

Результати аналізу психолого-педагогічної літератури дають можливість стверджувати, що розвиток творчих здібностей дітей дошкільного віку підпорядковується принципам оптимальності, урахуванням вікових і індивідуальних особливостей дошкільників та базується на особистісно-орієнтованому підході формування та розвитку дитини, законах розвитку дитячої психіки відповідного віку.

У процесі організації творчої діяльності дітей дошкільного віку вчені рекомендують дотримуватися принципів науковості, об'єктивності та доступності, що ґрунтується на розкритті психічних особливостей розвитку дитини за законами дитячого розвитку та психіки дітей відповідного віку. Дорослі повинні сприяти розвитку уяви і фантазії дошкільників, враховувати ігрові інтереси та бажання дітей. Дошкільник прагне до самореалізації, вчиться жити в колективі однолітків, керувати власним емоційним станом, регулювати поведінку та відповідати за власні вчинки [13].

Отже, вищезазначене дозволило констатувати, що важливою умовою розвитку творчих здібностей дітей дошкільного віку є вільний вибір діяльності. Слід звернути увагу на чергування справ, якими займається дошкільник, тривалість кожної справи та вибір способів діяльності. Так бажання та інтерес дитини дошкільного віку не приведуть до перевтоми, цей баланс вчені називають інтеграцією пізнавальної та ігрової діяльності.

Музичне заняття – форма педагогічного впливу на особистість, в якій поєднуються виховний і розвивальний аспекти, формуються вміння активно і творчо використовувати знання. В праці Н. Гавриш, О. Лінник, Н. Губанової «Сучасне заняття в дошкільному закладі» знаходимо характеристику сучасних занять у закладах дошкільної освіти [14].

На музичному занятті педагог повинен допомогти дітям увійти у музичний світ,

почути й відчути музику, розвивати творчу фантазію та уяву дітей, сприяти самовираженню особистості, свободи мислення та самостійності.

Музична діяльність – це той вид творчої діяльності особистості, де творчі здібності виявляються найбільш яскраво. Розвиток творчих здібностей – головне завдання музичного виховання дітей дошкільного віку. Як зазначено у методичних рекомендаціях Міністерства освіти та науки України „Щодо організації роботи з музичного виховання дітей у дошкільних навчальних закладах” музичне заняття є основною формою організації музичного виховання дітей [15].

Організація музичного заняття в закладі дошкільної освіти вимагає від педагога творчості і майстерності, що викликає у дітей активний інтерес до музики та сприяє розвитку творчих здібностей дошкільників. Значення музичного виховання для формування особистості важко переоцінити: музична діяльність формує смаки та почуття, покращує самопочуття дитини, розвиває творчі здібності та закладає основи музичної культури.

За допомогою різних видів музичної діяльності формується духовна культура дитини дошкільного віку, розвиваються музичні і творчі здібності, формується світогляд особистості. Враховуючи природні задатки дитини формуються схильності до різних видів діяльності, що є основою розвитку естетичного смаку та музичної культури особистості.

На думку К. Крутій, сучасній музичній педагогіці не слід протиставляти інноваційні та традиційні підходи, а треба зосередитися на самодостатньому, конструктивному, систематичному, науково вивіреному розвитку теорії та методики музичного виховання дітей дошкільного віку, що базується на творчому продовженні наукових традицій. При цьому, зазначає вчена, «заняття з музичного виховання відіграє інтегративну роль, оскільки охоплює цілі, зміст, методи, засоби навчання, взаємодію музичного керівника і дітей» [16].

Аналіз теоретичних джерел дозволив з'ясувати, що музичні та творчі здібності дитини: відчуття ладу, музично-слухові уявлення і відчуття ритму активно розвиваються саме у дошкільному віці. Здатність відтворювати мелодію голосом, точно її інтонуючи, найбільш складно піддається розвитку. Вчені довели, що ця здатність виявляється у дітей лише до п'яти років.

Теоретичні основи музичного заняття як основної форми музичного виховання дітей дошкільного віку було закладено Н. Ветлугіною і А. Кенеман. На думку нау-

ковців, музичне заняття являється формою освітньої роботи з дітьми, основними завданнями якого є навчити дитину завоювати в певній послідовності способи сприймання, виконавства, розвивати її музичні та творчі здібності [17].

Музичне заняття є специфічною, методично виваженою й перевіреною багаторічною практикою формою музичного виховання дітей. Зазначимо, що традиційно музичне заняття проводиться як предметне, тобто – односпрямоване. Вибір такого виду заняття надає вихователю можливість вирішувати низку завдань, пов'язаних із засвоєнням дітьми знань у галузі музичного мистецтва.

За допомогою різних видів музичної діяльності, починаючи зі слухання музики, дитина опановує музичний зміст і характер музичного твору. Художньо-змістовна цінність музичної діяльності впливає на природні задатки дитини, розвиває музичні та творчі здібності особистості. Завдяки використанню різних типів музичних занять і видів музичної діяльності дошкільнят можна впливати на розвиток творчих здібностей особистості. Розвивати творчість означає виховувати у дітей дошкільного віку інтерес до нових знань, самостійності у використанні здобутих знань, прагнення до самовираження та ініціативності.

Відомі музиканти Б. Яворській, К. Орф підкреслювали велике значення активних форм музичної діяльності дошкільників у яких закладаються основи елементарного музикування і розвитку творчих здібностей дітей.

Музикування як ознайомлення дітей з найпростішими елементами музичної мови сприяє формуванню звуковисотного слуху та ритму, а творче музикування – це творча діяльність, заснована на поєднанні музики, мови і руху. Саме творче музикування є основою розвитку творчих здібностей дитини та відповідає принципам ігрових методик, наявних у світовій практиці.

Музичні заняття поєднують два види музичної діяльності: слухання музики і музичні ігри, змістом яких виступають казки, вірші, оповідання. Це ігри-драматизації обов'язково з музичним супроводом, народні хороводні та ігри зі співом, рухами, театралізовані вистави за змістом казок, драматизація народних пісень під музику. Особливістю музичних занять є те, що педагог може використовувати музику в різних видах діяльності дошкільнят: ігровій, художній, мовленнєвій.

На музичних заняттях діти передають характер музики, творчо сприймають музичний образ і емоційно реагують на характер музичного твору. Українські народні

пісні – чудовий репертуар задоволення музичних смаків дітей, формування основ музичної культури та творчих здібностей. Заслуговує на увагу досвід використання народних казок для розвитку вокальних і танцювальних здібностей дошкільнят. Розвитку естетично-художнього смаку дошкільників сприяє використання народного фольклору.

Отже, музичні заняття у закладах дошкільної освіти потребують особливої організаційної структури, різних методичних прийомів і відповідних засобів наочності. Характеризуючи музичне заняття, слід сказати про особливе дидактичне наповнення, оскільки діти дошкільного віку ще недостатньо підготовлені до музичного сприймання. Провідне значення музичних занять полягає у використанні музично-дидактичних ігор.

Список бібліографічних посилань

1. Базовий компонент дошкільної освіти. Нова редакція та поради для організації освітнього процесу. *Практика управління дошкільним закладом*, 2021. 22 січня. URL: <https://ezavdnz.mcfra.gov.ua/book?bid=37876>.
2. Мартиненко О.В. Розкриття творчого потенціалу дошкільнят виразними засобами хореографічного мистецтва. *Палітра педагога*, 2019. № 4. 42 с.
3. Кузьменко В.У. Теоретичні основи проблеми розвитку індивідуальності дитини. *Наукові записки Ін-ту психології ім. Г.С. Костюка*, 2004. Вип. 24. С. 194–205.
4. Олійник Л. Активізація спонтанної діяльності. Дидактичний супровід ігор малят. *Палітра педагога*, 2015. № 1. С. 27–29.
5. Левчук Я. Українські народні дитячі музичні інструменти: гра музикою чи музикування грою. *Музичний керівник*, 2013. № 1. С. 4–7.
6. Кобзар Б.С. Обдаровані діти. *Педагогіка і психологія*, 2005. № 3. С. 80–86.
7. Козак Н. Робота з батьками: нові підходи. *Дошкільне виховання*, 2018. № 7. С. 6–9.
8. Кононко О.Л. Виховуємо соціально компетентного дошкільника: навч.-метод. посібник до Базової програми розв. дитини дошк. віку «Я у Світі». Київ, 2009. 208 с.
9. Кульчицька О. Діагностика рівня розвитку творчих здібностей. *Обдарована дитина*, 2013. № 4. С. 42–50.
10. Волчанова Н.О. Індивідуальна робота з обдарованими дітьми. *Рідна школа*, 2020. № 6. С. 77–79.
11. Демченко І.К. Творчий розвиток учнів початкової школи засобами мистецтва. *Початкова школа*, 2013. № 7. С. 22–25.
12. Нуреева О.С. Невгамовні чомучки. Психологічні особливості дітей дошкільного віку. 4–5 роки. Харків, 2018. 253 с.
13. Гавриш Н.В. Розвиток мовленнєво-творчої діяльності в дошкільному дитинстві: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.02. Київ, 2002. 32 с.
14. Гавриш Н.В., Лінник О.О., Губанова Н.В. Сучасне заняття в дошкільному закладі: навчально-методичний посібник. Лушагськ: Альма-матер, 2007. 496 с.
15. Науменко Т.І. Музичне виховання найменших: інтегровані заняття. Київ: Шкільний світ, 2007. 128 с.
16. Крутій К. Термінологічне поле музичного заняття в дошкільному навчальному закладі. *Музичний керівник*, 2015. № 11. С. 4–8.
17. Ветлугіна Н.А., Кенеман А.В. Теория и методика музыкального воспитания в детском саду: учеб. пособие для студентов пед. ин-тов по спец. «Дошк. кол. педагогика и психология». М.: Просвещение, 1983. 255 с.
18. Щодо організації роботи з музичного виховання дітей у дошкільних навчальних закладах: Лист МОН України № 1/9-454 від 02.09.2016 р. URL: <http://osvita.kr-admin.gov.ua> (дата звернення 03.03.2023).

References

1. Basic component of preschool education (2021). New edition and tips for organizing the educational process. *Preschool management practice*, January 22. URL: <https://ezavdnz.mcfra.gov.ua/book?bid=37876> [in Ukr.].
2. Martynenko, O.V. (2019). Revealing the creative potential of preschoolers through expressive means of choreographic art. *Teacher's palette*, 4: 42. [in Ukr.].
3. Kuzmenko, V.U. (2004). Theoretical foundations of the problem of the development of a child's individuality. *Scientific notes of the Institute of Psychology named after H.S. Kostyuk*, 24: 194–205 [in Ukr.].
4. Olynyk, L. (2015). Activation of spontaneous activity. Didactic accompaniment of children's games. *Teacher's palette*, 1: 27–29 [in Ukr.].
5. Levchuk, Ya. (2013). Ukrainian folk musical instruments for children: playing with music or making music with a game. *Music director*, 1: 4–7 [in Ukr.].
6. Kobzar, B.S. (2005). Gifted children. *Pedagogy and psychology*, 3: 80–86 [in Ukr.].
7. Kozak, N. (2015). Working with parents: new approaches. *Preschool education*, 7: 6–9 [in Ukr.].
8. Kononko, O.L. (2009). Raising a socially competent preschooler: a teaching and methodical guide to the Basic Preschool Child Development Program "I am in the World". Kyiv. 208 p. [in Ukr.].
9. Kulchytska, O. (2013). Diagnostics of the level of development of creative abilities. *Gifted child*, 4: 42–50 [in Ukr.].
10. Volchanova, N.O. (2020). Individual work with gifted children. *Native school*, 6: 77–79 [in Ukr.].
11. Demchenko, I.K. (2013). Creative development of primary school students by means of art. *Primary school*, 7: 22–25 [in Ukr.].
12. Nureeva, O.S. (2018). Restless little girls. Psychological features of preschool children. 4–5 years. Kharkiv. 253 p. [in Ukr.].
13. Havrysh, N.V. (2002). Development of speech and creative activity in preschool childhood: Extended abstract of Dissertation Doctor Sciences of Pedagogy. Kyiv, 32 p. [in Ukr.].
14. Havrysh, N.V., Linyk, O.O., Gubanova, N.V. (2007). Modern lesson in a preschool institution: educational and methodological guide. Lushagsk: Alma Mater. 496 p. [in Ukr.].
15. Naumenko, T.I. (2007). Musical education of the smallest: integrated classes. Kyiv: School world. 128 p. [in Ukr.].
16. Krutiy, K. (2015). The terminological field of music lessons in a preschool educational institution. *Music director*, 11: 4–8 [in Ukr.].
17. Vetlugina, N.A., Keneman, A.V. (1983). Theory and methods of music education in kindergarten: textbook. manual for pedagogical students. Institute for specialties "Preschool. pedagogy and psychology". Moscow: Enlightenment. 255 p. [in Rus.].
18. Regarding the organization of work on musical education of children in preschool educational institutions: Letter of the Ministry of Education and Culture of Ukraine No. 1/9-454 dated September 2, 2016. URL: <http://osvita.kr-admin.gov.ua> (дата звернення 03.03.2023) [in Ukr.].

SHKLIKIEVA Halina

PhD in Pedagogy, Associate Professor,
Regional college "Kremenchug Humanitarian and Technological Academy named after A.S. Makarenko"

YATSENKO Tetyana

PhD in Psychology, Associate Professor of Educators, Psychology and Preschool Education,
Regional College "Kremenchug Humanitarian and Technological Academy named after A.S. Makarenko"

**DEVELOPMENT OF THE CREATIVE PERSONALITY OF A PRESCHOOL CHILD:
THEORETICAL AND METHODOLOGICAL APPROACH**

Summary. *The importance of nurturing a creative and creative personality is determined by the development trends of modern society, which confirm the uniqueness and inimitability of each individual. Scientists-pedagogues emphasize the need to develop a creative personality that is able to think creatively, navigate independently in a choice situation and make responsible decisions. The development of a person's creative abilities involves the creation of promising and new, a person-oriented approach leads to the formation of a unique personality with a highly developed creative potential.*

The relevance of the problem of the development of creative abilities of preschool children is determined by a person-oriented approach to the development and formation of a comprehensively developed personality, in view of the above, the object of our research is the very process of developing these abilities in music classes.

The pedagogical aspect of the study of the problem of the development of creative abilities of an individual consists in identifying the specifics of the influence of educational tools on the development of creative abilities. The fundamental researches of modern scientists prove the idea of value of the creative abilities of the individual through the prism of the formation of a complete and comprehensively developed personality.

Having analyzed the publications of recent years on the problem of the development of creative abilities of preschool children, we came to the conclusion that the formation of personality in a preschool education institution should provide optimal prerequisites for self-realization of a preschooler, the disclosure of all the inherent natural gifts of a child, the ability to freedom, responsibility and creativity.

Changes in the socio-cultural, economic and political life of Ukraine called for radical restructuring in the field of education and upbringing, the goal of modern education is the formation of a competitive, creative personality

capable of self-determination, self-realization and self-improvement. A preschool education institution should provide optimal prerequisites for the self-realization of the personality of a preschool-age child, the disclosure of all inherent natural gifts, the ability for freedom, responsibility, and creativity.

In the article a question is considered in relation to importance educations and creative personality, that stipulate progress of modern society trends and confirm unicity and uniqueness of every personality. Authors mark the necessity of development of creative personality that is able to think, independently oriented in the situation of choice and accept responsible decisions.

Developing creative flairs of personality that provides for creation perspective and new. Importance of the personality-oriented approach that directs forming of unique personality with highly developed creative potential is underline.

Theoretical aspects and conceptual positions of forming of creative personality of preschool child are analyzed. It is marked expediency of the use of pedagogical aspect of study of problem of developing creative flairs of personality that consists in the exposure of specific of influence of educator facilities on developing creative flairs of child.

Importance of musical employments as forms of pedagogical influence is underline on personality of child, development of her creative capabilities and creativity.

Keywords: *creative capabilities of personality; development of child of preschool age; property of personality; natural making of child; self-realization of preschool child; musical employment; musical work.*

Одержано редакцією 07.08.2023
Прийнято до публікації 23.08.2023